

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

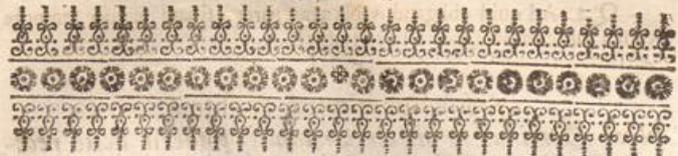
De Contractibus - Præcipuè ad commodum, atque usum Venerabilis Cleri
edita

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus I. De diminuto contra promissionem olim factam salario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40177

CASUS I.

De diminuto contra promissionem olim factam salario.

Nicetas obsequia sua addidit magno Domino, à quo & salarium accipit per annos complures suae sustentationi congruum cum promissione recipiendi illud in perpetuum. Interea dominum illum expensas sat magnas facere alibi oportuit, quibus rem suam familiarem valde diminutam advertit. Hæc ut rursus augetur, etiam Nicetae salarium annuum notabiliter minuendum, si salario imminuto deinceps contentus esse noller, sed alium sibi Dominum querere vellet. Nicetas videns in ea ætate (sufficiente tamen ad obsequia priora) se non facile inventurum alium Dominum, salarium autem hoc secundum, hoc est minus, sibi, suæque familiæ alendæ non suffecturum; ne ab honesta sua conditione ad viliores notabiliter, ac ignominiosam descendere cogeretur, persistit in obsequiis Domini. Quia autem Dominus ab initio eidem promiserat, quod in perpetuum recepturus esset primum congruum salarium, ex confessario quaerit, utrum ratione hujus promissi non liceat sibi ex pecuniis Domini compensare, quantum primo salario majori, in secundo minore deerat. Occasione hujus casûs.

- Q. 1. Num Dominus in his circumstantiis potuerit licite recedere à contractu quo Nicetae in perpetuum promiserat primum salarium?
- Q. 2. Quodnam sit justum officialium, & famulorum salarium?
- Q. 3. An Nicetae liceat occulta compensatio?

Q. 4.

Partis II. Casus I. De diminuto contra promiss. Sc.
Q. 4. Ad quid obligandus Nicetas foret, si jam aliquo tempore occulta tali compensatione fuisset usus?

§. I.

Resolvitur primum quæsitum.

Num Dominus in his circumstantiis potuerit licite recedere à contractu, quo Nicetas in perpetuum promiserat primum salarium?

1. *IN certis circumstantiis licite à contractu recedi potest.* 2. *Que videntur adesse in presenti casu.*

§. II.

Resolvitur secundum Quæsitum.

Quodnam sit justum officialium, & famulorum salarium?

3. *Undenam iustitia salarii vulgaris desumatur?* 6. *Nicetas videtur in diminutum stipendium consensisse libere.*
4. *Universaliter non illud solum est iustum, quod sufficit famulo ad sui sustentationem.* 7. *Eò quod optionem abeundi vel mendi habuerit.*
5. *Stipendium iustum est, in quod officialis sine dolo, metu, aut necessitate consensit.* 8. *Licet transmittamus, salarium iustum esse, quod sustentationi sufficit, liberum tamen Domino maxime hunc, vel alium assanere.*

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

An Nicetas liceat occulta compensari?

9. *EX duplici titulo videtur Nicetas jus habere ad compensationem,* 14. *Si scilicet defectum ultro remiserit.*
10. *Nullum tamen ex prima promissione obtinet.* 15. *Aut spe quadam, licet falsa, electus.*
11. *Huic tamen locus dabitur, si posterius salarium sit minus infimo congruo.* 16. *Aut Dominus eodem non amplius indigerit.*
12. *Quod tamen eidem clarè debet constare.* 17. *Aut si ad suas preces à Domino contentus fuisset.*
13. *Quo etiam dato, ex aliis circum-* 18. *Velitis aut contenti fuerint.*

§. IV.

§. IV.

Resolvitur ultimum quæsitum.

Ad quid obligandus Nicasus foret, si jam aliquo tempore occulta tali compensatione fuisset usus?

19. **A** Ccepta interea bona fide non tenetur restituere Nicasus, si illa nec formaliter, nec virtualiter amplius habeat.
20. Aliter judicandum, si mala fide processerit.
21. Aut etiam bona fide, sed animo restituendi, postquam ex aliis intellexerit, sibi hoc esse illicitum.

§. I.

Resolvitur primum quæsitum.

Num Dominus in his circumstantiis potuerit licite recedere à contractu, quo Nicasus in perpetuum promiserat stipendium suæ sustentationi congruum?

- D**ico primò. Possunt absolutè tales circumstantiæ evenire, ut Dominus licite recedat à contractu cum suo officiali aut famulis inrita sentiant Molina tract. 2. Disp. 272. Lessius lib. 2. cap. 18. dub. 10. Azor p. 3. lib. 8. cap. 9. versu 3. Layman lib. 3. tract. 4. cap. 5. num. 5. citans Sanchez de Mayim. Disp. 62. Palao de Just. disp. 2. pu. 12. n. 2. Prob. con. pro illis circumstantiis aliquis licite recedit à contractu, pro quibus noluit se obligare, & quas noluit in suo contractu comprehendere: sed possunt absolutè tales circumstantiæ evenire, pro quibus noluit se Dominus obligare, & quas noluit comprehendere: ergo &c. prob. M. contractus omnem suam vim habet ab intentione contrahentium, & juxta Rubricam legis 19. ff. de rebus creditis: alius non o-

perantur ultra intentionem agentium: ibi enim habetur: *Actus numerationis non operatur, ut quis operetur ultra intentionem agentium*: ergo si Dominus pro, & in certis circumstantiis, noluit se ad hoc obligare in talibus circumstantiis, si istæ evenierint, non erit obligatus. Quòd attinet minorem primi nostri syllogismi; probatur illa negativè, eò quòd ex una parte non constet, quòd ad omnes excogitabiles eventus voluerit se obligare; ex altera autem sapissimè contingat, ut tales emergant circumstantiæ, quas si contrahens prævidisset, contractum certò certius omisisset: ut patet in sponsalibus, in promissionibus, donationibus &c.

Consim. contractus, quem Dominus cum tali officiali, aut famulis facit, est contractus locationis,

conductionis: atqui in isto possunt tales circumstantiæ evenire, in quibus à contractu liceat recedere; ergo &c. prob. m. v. g. Petrus habet duas aedes, unas ipsius inhabitat: alteras incolendas dat Paulo ad triennium: si casu aedes à Petro inhabitatae conflagrarent, mutatae sunt taliter circumstantiæ, ut à locatione Paulo facta possit recedere. Ergo &c.

Conf. 2. Ex lege continuus 137. §. cum quis ff. de ul. oblig. deducitur, quòd omne pactum etiam juramento firmatum intelligatur *rebus sic stantibus*: ergo quando res deierunt sic stare, contractus non amplius obligabit: prob. a. ex formalibus cit. legis: *non enim secundum futuri temporis jus, sed secundum presentis aestimari debet stipulatio*. Ipsa enim intentio contrahentium est fundamentum obligationis: ergo si hæc ad aliquos casus se non extendit, etiam obligatio contracta se non extendit.

2. Superest igitur, ut modò videamus, num in presenti casu ita mutatae sint circumstantiæ, ut illas Dominus in sua intentione non comprehenderit. Primò itaque in casu ponitur, quòd Dominum expensas fat magnas alibi facere oportuerit, quibus rem suam familiarem oppidò diminutam advertit, hinc se compulsus respicit, ut non necessariis expensis parcat, de splendore sui status, & lautiore vivendi modo, aliquid remittat, diminuat numerum famulitii, solvat salarium

modò infimum, quibus antea dedisset summum. Secundò etiam circumstantiæ casus docent, promississe dominum in perpetuum dare officiali stipendium hoc congruum: ex quo deducimus, fuisse illud majus justo, vel ex justo latitudinem patiente summum; si enim nec summum; nec majus etiam justo summo fuisset, non opus erat, ut singulari, & explicita promissione ad perpetuam hujus salarii solutionem se obligasset; justum enim salarium per se officialibus semper dari debet: ergo si expressè, & singulariter, & quasi ex abundanti gratia, se ad hoc, & non ad inferius salarium obligavit, necessariò debuit id esse majus summo, vel summum ex justo. Tertiò supponimus, etiam ipsi Nicetæ officiali semper liberum fuisse, ut si fortunam suam apud alios dominos promovere, ac meliorem facere potuisset, relicto hoc officio, alterius cujusdam domini obsequiis se dedicare potuisset, nec unquam ab hoc suo Domino actu fuisse impeditum, quo minus talem occasionem sibi oblatam acceptaret. Quartò. cum Nicetæ à domino suo optio facta fuerit, ut vel diminuto stipendio in posterum contentus vivat, vel alium sibi Dominum velit querere, colligimus, plures alios adfuisse, qui pro diminuto hoc salario fungerentur officio, quòd hæctenus Nicetæ nostro commissum fuerat. Ex quibus omnibus concludimus, Domi-

num

num Nicæta noluisse se obligare ad perpetuandum hoc stipendium nostro Nicætae in istis circumstantiis, quod viderit imminutum adhuc esse justum, & plures alios adesse, qui hac diminuta mercede contentissimi famularentur, consequenter potuisse libertatem relinquere suo officiali, ut imposteriorum diminuto, adhuc tamen justo, salario vivat contentus, vel de alio sibi domino prospiciat. Si enim notabiliter facultates hujus domini absque sua culpa diminutæ fuerunt, ut in aliis domesticationem spectantibus reformare suum statum debeat, quomodo prudenter possumus judicare, eundem, si tempore contractus has circumstantias prævidisset, ita tunc animo constitutum fuisse, ut solum

hunc suum officialem ab hac reformatione exciperet? ergo voluit sibi relinqui libertatem, ut in his circumstantiis possit huic suo officiali promissum valde pingue salarium ad minus, adhuc tamen justum, reducere, vel illo dimisso, de alio viro, qui illo contentus vivat, prospicere.

Diximus, Dominum habere facultatem reducendi promissum ab initio stipendium ad minus, justum tamen. Hinc altera oritur quæstio, quanam merces habenda sit pro justa, an illa tantum, quæ tali famulo ad se ac suam familiam sustentandam est necessaria, vel alia demum quæcunque? item ex qua regula salarii justitia sit desumenda?

§. II.

Resolvitur secundum quæsituræ.

De Justo officialium & Famulorum salario.

Quando salarium nulla lege statutum est, illud censemus justum esse, ac congruum, quod frequenter ejusmodi officialibus in tali loco, ac tempore dari consuevit, ita ut multos reperire sit, qui tali tempore, tali loco libenter ejusmodi munera, atque officia pro tali mercede administrarent.

Idem sentit Bonacina *de contract.* Disp. 3. q. 7. p. 4. num. 9. asserens justum esse, quod iudicio, & arbitrio prudentis tale iudicatur, habita ratione obsequiorum consuetudinis, temporis, loci, & aliarum circum-

stantiarum, Citat pro se Cordubam, Vasquez *opusculo de restitut.* cap. 5. dub. 10. num. 56. Rebelium, Reginaldum *lib. 36. num. 552.*

Ex quibus colligimus, non bene sentire illos, qui iudicant universaliter illud salarium duntaxat congruum, atque justum esse, quod officiali aut famulo sufficiat ad se, atque suam familiam sustentandam, & alendam. Falsum enim hoc esse universaliter loquendo iudicant Lugo *Disp. 29. sect. 3. num. 62.* Dicastillo *lib. 2. tract. 2. Disp. 9. n. 160.* Ratio est: obsequia à nonnullis præ-

stita, nequaquam sunt semper tanti valoris, ut tam magnam mercedem promereantur. Secundo multos subinde reperire est, qui præter obsequia certo Domino præstanda possunt simul intendere aliis rebus, quibus id, quod ex statuta mercede ad plenum victum deest, sibi providere, atque supplere possunt. Ergo ad Iustitiam salarii non potest universaliter exigi, ut illud semper sufficiat unicuique officiali ad se, suamque familiam sustentandam; præsertim, cum multos reperire sit, qui minore, quam ad totum victum necessario salario contenti forent. Tertio, si talis officialis cum tempore multos liberos acquireret, ad quos nutriendos pluribus indiget; si ab initio statutum, & in quod consenserat, salarium non sufficeret, hoc semper perpetuò augendum foret.

5 Judicamus secundo, stipendium justum & congruum habendum esse, de quo Dominum inter atque officialem est ita conventum, ut licet hoc re ipsa sit minus justo etiam infimo, in hoc tamen officialis non invitus aut necessitate compulsus: vel dolo, ac fraude inductus, sed liberrimè consenserit, ita Joan. Valerius in *different. utriusque fori: verbo locatio: Diana p. 3. tract. 6. resol. 16. versa hec omnia: Bonn. * de contract. disp. 3. q. 7. p. 4. num. 2. § 3. Stephanus a S. Gregorio de Resit. lib. 1. cap. 6. num. 44. Dicast. lib. 2. tract. 2. Disp. 9. dub. 6. num. 153. prob. conc. ratione: ad*

illius duntaxat stipendii solutionem obligatur Dominus, in quod ipse officialis, vel famulus sponte ac liberrimè consensit: sed in hoc, & non in majus spontè, ac liberrimè consensit: ergo &c.

Prob. 2. Dominus nullum stipendium teneretur officiali persolvere, si hic Domino suam operam gratis ex liberrima voluntate obtulisset: ergo si etiam aliquid, iusto tamen minus, liberrimè expetiit, non teneretur ad majus expetitò ipse Dominus. Prob. 3. conventio contractantium parit aliquam legem inter illos; ergo famulus exigens plus, quam circa quod convenerat cum hero, agit contra legem à se latam. Conf. Corradus de contract. q. 57. Antoninus p. 2. tit. 2. c. 16. q. 3. Angel. verbo Emptio. §. 7. Sylv. eodem verbo q. 9. Saa verbo venditio num. 1. Dicastil lib. 2. tract. 9. disp. 7. dub. 5. num. 36. cum Navarro lib. 3. consil. consil. 1. num. 4. tit. de locato. Armilla. verbo Emptio num. 10. Mercator lib. 2. c. 1. defendunt, si scienter ac sine necessitate aliquis vendat rem aliquam alteri minoris iustis, talem obligatum esse ad standum hoc contractu, eò quòd visus sit donare: aliter tamen sentiendum, si ex ignorantia aut necessitate hoc contrigerit: ergo idem de locatione & conductione, quæ legibus emptionis regulantur, dicendum est.

His præmissis examinandum superest, utrum Nicætas noster in hoc secundum cum domino de immi-

nata mercede initum pactum scienter, voluntariè, atque sine necessitate, consenserit. Coactum quodammodo ad consensum Nictam fuisse ex eo videtur constare, quod viderit se in ea aetate non facillè inventurum alium Dominum: ne ergo ab honesta sua conditione ad viliores notabiliter ac ignominiosam descendere cogere, in obsequis prioris Domini adhuc persistit, promittens se diminuto salario, licet ad sui, & suæ familiæ sustentationem haud sufficienti, contentum futurum. Sed contra est, ista coactio non videtur fuisse illata ab ipso Domino, & consequenter non esse iniusta. Quis enim obligabit aliquem dominum, qui potest plures officiales aut famulos cum selectu conducere minore quodam salario, quis aïo, illum obligabit, ut eum promissione majoris mercedis conducat alium, qui nullum aliàs Dominum invenire potest, à quo æquale stipendium recipiat?

7 Dices, certum est, quod tali necessitate pressus officialis non condonet defectum mercedis, vel saltem non voluntariè: ergo Dominus solvens duntaxat mercedem minorem, non erit tutus in conscientia. R. Dominum posse, & in casu nostro etiam dixisse officiali, si pro hoc non vis inservire, abi, & alium quære herum: ergo si non abiit quia præviderat se à nullo alio domino conducendum, scienter ac voluntariè consensit in hanc diminutionem stipendii.

Secundò: indubitanter potuit Dominus conducere alios, qui idem hoc officium contenti minori quodam stipendio administrandum susciperent: ergo hoc ipso stipendium illud erat iustum absolute; consequenter acceptans diminutum nullam donationem fecerat.

Tertiò alii, qui hoc officium minore contenti mercede libentissimè acciperent, utique etiam habuerunt difficultatem in recipiendis Dominis, quæ suam operam locarent: atqui nemo dicit, quod necessitate quadam iniusta compulsi minus stipendium recipient: ergo neque hic officialis.

Dices 2. Occupato officiali taliter in obsequiis sui domini, ut ex nullo alio quidpiam acquirere valeat, debetur tota, & adequata sui, ac suæ familiæ sustentatio. Sed talis officialis erat ita occupatus: ergo debetur eidem adequata sustentatio. R. ex hoc sequi, officialem, si tractu temporis multum fuerit auctus numerus liberorum & familiæ, posse expetere augmentum sui salarii, quod ipsi ut iustum ab initio fuerat promissum, quod videtur esse contrarium experientia. R. 2. Etsi transmittamus, deberi per se tali totaliter occupato in obsequiis sui Domini officiali sustentationem plenam, & sui & suæ familiæ; est tamen Domino utique liberum, ut potius eligat illum officialem, quem vider minoribus sumptibus indigere ad sui, & suæ familiæ sustentationem, quam indi-

indi-

indigentem majoribus. Ergo etiam domino liberū erit, eligere hunc indigentem majoribus sumptibus, si ille velit contentus esse salario, quod aliis videtur esse sufficiens, & congruum: & casu, quod talis officialis hanc conditionem acceptaverit, debet iste servare semel initum à se pactum, vel officium relinquere. Aliter se res habet in casu, quo Dominus ab initio constituit ex certis redditibus salarium suo officiali, quod sustentationi officialis videbatur esse congruum; deinde autem ex variis circumstantiis

hoc salarium officialis non recipiat, & hinc congrua sui ac suorum sustentationi media non habeat; nam si talis postea Dominum moneat de insufficientia diminuti sui stipendii, & ab hoc nec compensetur defectus, nec discessus volenti augmentum diminuti salarii à domino offeratur; videtur ejusmodi famulus habere jus ad suppleendum defectum promissi ab initio stipendii, prout decidimus in casu de occulta compensatione sufficiens salarium non habentis.

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

An § quantam compensationem occultam ex bonis sui heri facere sibi possit Nicetas noster?

9 IN duplici titulo videtur fundatum esse jus istud: primus est ipsa promissio, cum ab initio conduceretur, Nicetas facta, recepturum scilicet illum in perpetuum, quod tunc ipsi assignatum fuerat stipendium congruum. Alter titulus esse potest, quod in posteriore contractu, in quo salarium eidem diminutum, læsionem passus fuerit, in quantum justum, & congruum stipendium nequaquam receperat.

10 Dico itaque primò. Ratione promissionis primæ, Nicetas nostro nullum omnino jus ad quandam compensationem ex bonis sui Domini faciendam competere, prob. si aliquid competeret, ratio foret, quia dominus non potuit resilire à

sua olim facta promissione: atqui juxta probata in primo §. potuit resilire: ergo &c.

Conf. licet ponamus non esse certum, quod potuerit resilire, est tamen hoc valde probabile: ergo non licet Nicetæ compensationem occultam facere ex bonis sui Domini, si enim stante dubio non licet, multò minus licebit, si ob unam, vel plures rationes verè probabile sit, quod nullum habeat jus, quia in tali casu melior est conditio possidentis:

Dico 2. si merces hæc imminuta non adæquat infimum ex justo salarium, poterit Nicetas occultam compensationem facere, si etiam ceteræ necessariæ conditiones adhuc ad-

sint,

sint, & Nicæta ab hoc non prohibeatur ob alias circumstantias, quæ in secunda hac conventionione inter- venerant.

Prob ipsum jus naturale dicitur dignum esse operarium mercede sua, & huic stipendium justum solvendum; prout cum communi tenent Rebellus lib. 14. q. 3. Molina, Lessius, Bonnac de contractibus disp. 3. q. 7. p. 4. num. 2. Dein inter salarium & operam conductori præstitam adesse debet æqualitas: ergo si hæc æqualitas non datur, & justum salarium Nicæta persolutum non fuerit, per se poterit occulta compensatione uti.

12 Debet autem Nicæta juxta D.D. clarè constare, quòd salarium sit justò minus, & consequenter secundus contractus injustus. Prout volunt cum aliis Molina tract. 2. Disp. 56. num. 2. Octavius Maria à S. Joseph. in suis 310. dubiis interrogatione 1176. quam diu enim Nicæta de injustitia contractus non constat, tam diu illo standum est: sed tamdiu non constat de injustitia contractus, quamdiu non clarè &, ut hi Authores loquuntur, luce clarè constat, quòd salarium sit minus etiam justò infimo.

13 Dixi autem in conclusione, posse occultam compensationem facere, nisi ab aliis circumstantiis, quæ in contractu secundo intervenerunt, ab hac prohibeatur. Hinc nulli compensationi locus erit.

14 Primò: si defectum hujus justì salarii ultrò remiserit, & Domino

condonarit; prout defendit Vincentius Corocius tract. de locat. p. 1. q. 10. num. 3. Lessius lib. 2. cap. 24. dub. 4. num. 26. Azor. 3. parte lib. 13. q. 4. Filiucius tract. 36. num. 104. Vasquez, Molina tract. 2. Disp. 493. num. 9. Bonnac. de contract. Disp. 3. q. 7. p. 4. num. 2. Ratio est, quòd talis conventio non sit pura conductio, sed permixta cum condonatione decrementi à justa mercede: ergo conducens conducto non tenetur ad majorem mercedem, consequenter nulli tacitæ compensationi locus erit.

Hæc omnia procedunt etiam, licet Nicæta aliquid remiserit ex spe cujusdam favoris sibi à domino conferendi, licet hac spe sua deceptum se esse videat: ratio est, quòd spes ista nullam obligationem justitiæ ipsi Domino imponat.

Secundò nulli compensationi occulta locus erit, si justò minus salarium fuerit assignatum, eò quòd tali officiali non amplius indiguerit Dominus. Ita Dicastillo lib. 2. tract. 2. Disp. 9. dub. 6. num. 147. Ratio est. Si Dominus non amplius indigeat obsequiis sui famuli, vel officialis, tunc hujus obsequia non sunt tantæ amplius utilitatis, ut mercantur illud aliàs justum salarium: sed si non amplius sunt tantæ utilitatis, & præcisè in commodum officialis hunc adhuc detinet, tunc imminutum stipendium non est injustum, licet in aliis circumstantiis foret minus justò.

Tertiò. Si Dominus absolute voluisset

B

17

lisset hunc suum officialem dimittere, eundem tamen ad preces, & instantiam ipsius adhuc detinuerit, & ratione huius ultroneæ oblationis minus consueto salarium assignasset, compensationem nullam facere Nicias poterit ita Sotus *de Just. q. 3. art. 3.* Vasquez *in opusculo de Restit. cap. 5. dub. 10. num. 61.* Bonnac. *loc. cit. num. 5.* Lessius *ex parte.* Ratio jam fuit insinuata; sicut enim merces ultro oblata vilescunt, ac minore comparantur pretio, ita & famuli, atque officiales suam operam ultro offerentes, reddunt hanc viliozem. Licet autem Molina *Disp. 506. num. 1. versu quod itaque: & Navarrus cap. 17. num. 108.* contrarium sentiant, ex hoc ipso tamen infertur Niciæ nostro in his circumstantiis nequa-

quam certum esse, quod sibi augmentum quoddam supra assignatum salarium debeatur.

Omnium minimè autem poterit compensationem occultam facere, si imminutum salarium sit tale, ac tantum, quale, & quantum, ac non majus expeterent alii candidati, si ad officium Niciæ hoc amoto promoverentur; item si etiam sit æquale illi, quod ceteri Domini suis in tali gradu constitutis officialibus communiter persolvere consueverunt: licet non sit congruum, hoc est sufficiens Niciæ ad sui & suæ familiæ sustentationem, ex dictis etenim num. 3. constat, etiam hunc contractum in memoratis circumstantiis initum nequaquam injustum esse.

§. IV.

Resolvitur ultimum quæsitum.

Alquid obligandus Nicias foret, si jam aliquo tempore occulta compensatione fuisset usus?

UT hoc dubium solvatur, sciendum, num bona, vel mala fide quædam animo compensandi acceperit.

- 19 Si bona fide: tunc accepta vel adhuc extant formaliter, aut æquivalenter apud nostrum Niciam, vel non; ita, ut nec ex eisdem ditior evaserit, nec plus in suis bonis habeat, quam alias habuisset: in hoc casu ad nihil eundem obligari posse, contendimus; non ex injusta acceptione, cum bona fide processerit:

nec ex re accepta, quæ ponitur, nec formaliter, nec æquivalenter apud illum amplius existere.

Quod si autem mala fide, & dubius de licentia, compensatione occulta usus fuerit; ex injusta acceptione tenebitur, licet accepta, nec virtualiter nec formaliter amplius habeat: sin autem adhuc illa taliter possideat, ex utraque radice restituere ablata debebit.

Eadem restitutio facienda, si animo restituendi acceperit, casu, quo

